

SAYIŞTAY

2001

İçindekiler

<i>1</i>	<i>Sayıştaylara Toplu Bakış</i>	1
<i>2</i>	<i>Tarihsel Bağlam İçinde Sayıştay</i>	4
<i>3</i>	<i>Sayıştayın Dikkat Çeken Özellikleri</i>	6
<i>4</i>	<i>Denetimin Kapsamı, Görevler ve Yetkiler</i>	8
<i>5</i>	<i>Örgütsel Yapılanma</i>	10
<i>6</i>	<i>Görev Kapsamındaki Faaliyetler</i>	14
<i>7</i>	<i>Sayıştaylarla Bilgi ve Deneyim Paylaşımı</i>	22
<i>8</i>	<i>Yayınlar</i>	25

Sunuş

Hukuk devletinin temel taşlarından biri olan Sayıştay, Osmanlı İmparatorluğu zamanında, 1800'lerdeki yenileşme hareketleri meyanında ülkemizde ilk yüksek mahkeme olarak kurulmuştur.

Anayasamıza göre Sayıştay, Devletin gelir, gider ve mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bağımsız ve yansız olarak denetleyip sorumluların hesap ve işlemlerini yargılama yoluyla kesin hükme bağlamak suretiyle Devlet çarkının mali yanının sağlıklı, düzenli ve verimli olarak işlemesine katkıda bulunan Anayasal bir kurumdur.

Böylesine önemli görevleri olan Sayıştayın daha iyi tanıtılması için hazırlanan bu kitapçıkta tam olarak olmasa da kurumumuzun kuruluş, görev, yetki ve çalışmalarının ana hatlarıyla açıklanması amaçlanmıştır.

Sayıştayın tanıtımında yararlı olacağı umuduyla hazırlanan bu kitapçığın 2001 yılı başında gözden geçirilmiş ikinci basımını yapmaktan mutluluk duyuyoruz.

Prof.Dr.M.Kâmil MUTLUER
Sayıştay Başkanı

I *Sayıştaylara Toplu Bakış*

Sayıştayların Varlık Nedeni

*T*arihsel gelişim içinde, mutlak yetkili hükümdarların yasama yetkilerini seçimle iş başına gelen parlamentolara devretmek zorunda kalmalarıyla birlikte devlet gelirlerinin toplanmasına ve giderlerinin yapılmasına izin verme yetkisi, ya da özlü bir deyişle “bütçe hakkı”, parlamentolara geçmiştir. Parlamentolar bütçe aracılığıyla yürütme organına verdikleri yetkilerin kendi koydukları ilke ve sınırlar içinde uygulanıp uygulanmadığını bütün ayrıntılarıyla denetlemek ihtiyacı içinde olmuşlardır. Bu ihtiyacın bir sonucu olarak parlamento adına görev yapan uzman ve tarafsız kurumların kurulması düşüncesi doğmuştur. Sayıştaylar işte bu tarihsel gelişim ve ihtiyacın bir ürünüdür.

Sayıştayların Zaman İçinde Genişleyen ve Çeşitlenen Görevleri

Zaman içinde devletin ekonomik ve malî yaşama değişen ve çeşitlenen ölçülerdeki müdahaleleri sonucu sayıştaylar da yeni görevler üstlenmişlerdir. Çağımızda; kamu iktisadi kuruluşlarının, her türlü kamu fonunun, özelleştirme işlem ve faaliyetlerinin, çevre sorunlarının denetimi gibi konular artık sayıştayların doğal denetim alanları içinde görülmektedir. Günümüzde, sayıştayların hemen hepsi kamu kaynaklarının nasıl harcandığı, harcamaların mevzuata uygun olup olmadığı, ne kadar harcandığı gibi klasik sorulara yanıt aramayı sürdürmektedirler. Ancak bunun yanı sıra, “*Bu kadar harcanmalı mıydı?*”, “*İstenilen hedefe ulaşıldı mı?*” gibi sorulara cevap aramak da sayıştayların gündemindedir.

Vatandaşların kendilerinden toplanan paraların nerelere ne kadar harcandığından giderek artan ölçüde haberdar olma istekleri ve daha kaliteli kamu hizmeti beklentileri, demokratikleşme ve şeffaflaşma yönünde katedilen mesafeler sayıştayları demokratik rejimin vazgeçilemez kurumları haline getirmiştir.

Sayıştayların Ortak Nitelikleri

Sayıştaylar ülkeden ülkeye değişen bir renklilik ve çeşitliliğin yanı sıra, ortak özelliklere de sahiptir. Bu ortak özellikler şöyle sıralanabilir:

- ✓ Sayıştayların görev ve yetkileri çoğu kez anayasal planda düzenlenmiştir.
- ✓ Sayıştaylarca yapılan denetim, genellikle yasama, yürütme ve yargı içine yerleştirilemeyen “nevi şahsına münhasır” bir kamu faaliyeti sayılmaktadır.
- ✓ Sayıştayların yaptıkları denetim, parlamento adına yürütülmekle birlikte; planlanmasında, uygulanmasında ve gerektiğinde sonuçlarının

parlamantoya ulaştırılmasında tümüyle bağımsız olan bir faaliyetir.

- ✓ Sayıştay başkanlarının ve karar verme durumunda olan diğer meslek mensuplarının yargıç teminatları ya da benzeri güvenceleri bulunmaktadır.
- ✓ Sayıştaylar yargı yetkilerinin bulunup bulunmadığına göre denetim sonuçlarının ya tamamını ya da bir kısmını raporlar yoluyla parlamantolarına sunarlar.
- ✓ Bu farklı nitelikleri dolayısıyla sayıştaylarca yapılan denetim, kamu kesimindeki diğer denetimlerden ayrılmakta ve “*yüksek denetim*” olarak adlandırılmaktadır.

2 *Tarihsel Bağlam İçinde Sayıştay*

Ondokuzcu yüzyılda başlayan yenileşme hareketleri çerçevesinde Padişah Abdülaziz'in 29 Mayıs 1862 tarihli "İrade-i Seniyye"si ile kurulmuş olan Sayıştayın ilk başkanlığına Evkaf Nazırı ünlü devlet adamı Ahmet Vefik Paşa getirilmiştir. İlk kuruluş statüsü bir nizamname olan Sayıştay 1876 Anayasasında yer alarak anayasal bir kuruluş haline gelmiştir.

1920-1923 arasında daha önce Sayıştayca yürütülen kimi görevler TBMM üyeleri arasından seçilen bütçe denetimi ile görevli geçici bir komisyon eliyle yürütülmüştür. Cumhuriyetin ilânıyla birlikte 24 Kasım 1923 tarih ve 374 sayılı "Divan-ı Muhasebatın Sureti İntihabına Dair Kanun" çıkarılarak Cumhuriyet döneminde Sayıştay yeniden kurulmuş ve 1924 Anayasasının 100'üncü maddesinde yer alarak anayasal kimliğine yeniden kavuşmuştur. Bu Anayasa maddesiyle Sayıştayın Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olduğu ve devletin bütün gelir ve giderlerini denetlemekle görevlendirildiği açıkça belirtilmiştir.

1.6.1934 tarihinde yürürlüğe giren 2514 sayılı "Divan-ı Muhasebat Kanunu" Sayıştayın kuruluş ve işleyişini yeniden düzenleyerek, bu tarihe kadar

uygulanan dağıntık Sayıştay mevzuatını yürürlükten kaldırmıştır.

Devlet bütçesinin nitelik ve yapısal yönden gelişmeler göstermesi ve 2514 sayılı Kanunun gereksinimleri karşılayamaz olması nedeniyle Sayıştay, 1961 Anayasasının 127'nci maddesi ile yeni bir kuruluşa ve işleyişe kavuşturulmuştur. Sayıştayın sözü edilen gelişmelere ve 1961 Anayasa hükmüne uyumunu sağlamak üzere de 21.2.1967 tarihinde 832 sayılı yasa çıkarılmıştır.

1982 Anayasasının 160'ıncı maddesine göre Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetleyen ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlayan ve kanunlarla kendisine verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapan bir kuruluş olarak görevini sürdürmektedir. Ayrıca Sayıştayın uygunluk bildirimleri hazırlaması görevi anayasal planda ele alınmış ve Anayasasının 164'üncü maddesinde konu edilmiştir.

832 sayılı yasada 1260, 2534, 3162 ve 3677 sayılı yasalarla günün ihtiyaçlarına paralel çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Sayıştay Kanununa 4149 sayılı Kanunla eklenen "*Verimlilik ve Etkinlik Değerlendirmesi*" maddesi ile Sayıştaya son derece çağdaş yetkiler ve sorumluluklar verilmiştir. Anılan yasa hükmüne göre Sayıştay, denetimine tabi kurum ve kuruluşların kaynaklarını ne ölçüde verimli, etkin ve tutumlu kullandıklarını incelemeye yetkili kılınmıştır.

3 *Sayıştayın Dikkat Çeken Özellikleri*

Kıta Avrupası ve özellikle Fransa modelinden esinlenilerek kurulan Sayıştayımız kurumsal şekilde organize edilmiş ve yargı yetkisi ile donatılmış sayıştay örneklerinden biridir. Sayıştayın “hesap mahkemesi” olarak vasıflandırılması bu kurumsal yapılanmaya ve yargı yetkisine işaret etmektedir.

Bağımsızlık sayıştayların olmazsa olmaz özelliklerinden biridir. Sayıştay bu açıdan çağdaşlarından hiç de geri kalmamıştır. Şu noktalar dikkat çekicidir:

- ✓ Sayıştayımızın görev çerçevesi Anayasada düzenlenmiştir.
- ✓ Denetimin planlanması, uygulanması ve sonuca bağlanması faaliyetleri mevzuat çerçevesinde, herhangi bir organın müdahalesi olmaksızın doğrudan Sayıştayca yürütülmektedir.
- ✓ Sayıştay, ayrıntılı denetim usul ve esaslarını örgüt yasası çerçevesinde doğrudan kendisi belirlemektedir.
- ✓ Sayıştay bütçesi yürütme organının müdahalesi olmaksızın doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulmaktadır. Birinci Başkan Sayıştay bütçesinin ita amiridir.

T.C. Sayıştay Başkanlığı

- ✓ Sayıştay Birinci Başkanı yedi yıllık bir süre için, Sayıştay üyeleri ise herhangi bir süre kaydı olmaksızın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilmekte; denetçiler de Sayıştay tarafından açılan yarışma sınavındaki başarı derecelerine göre işe alınmaktadırlar.
- ✓ Sayıştay Birinci Başkan ve üyeleri azlolunamazlar ve kendileri istemedikçe 65 yaşından önce emekliye sevk edilemezler. Meslek mensuplarına yargıçlar için öngörülen teminat tanınmıştır.

4 *Denetimin Kapsamı, Görevler ve Yetkiler*

Denetimin Kapsamı

Yürürlükteki mevzuata göre bakanlıklar ve bağlı genel müdürlükler gibi genel bütçeli daireler; üniversiteler, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi katma bütçeli idareler; devlet orman işletmeleri ve devlet hastaneleri gibi döner sermayeli kuruluşlar; afetler ve çevre fonları gibi fon şeklindeki kuruluşlar; belediyeler ve il özel idareleri gibi özel bütçeli kuruluşlar ve devlet tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi gibi farklı bütçe rejimi bulunan kuruluşlar Sayıştayın denetim alanı içinde yer almaktadır.

Kamu iktisadi teşebbüsleri, Özelleştirme İdaresinin özelleştirme işlemleri, kimi bütçe dışı fonlar ve bazı özerk idareler Sayıştay denetimine tabi değildir.

Sayıştay; denetimine tabi kurumların cari, yatırım ve transfer harcamalarını denetlediği gibi bu kurumların bütün gelirlerini ve taşınmazlar dahil mallarını, ikraz, istikraz, kredi ve avans işlemlerini de denetlemektedir.

Ana Hatlarıyla Görevler

Anayasamız Sayıştaya;

- ✓ Genel ve katma bütçeli dairelerin gelir, gider ve mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek,
- ✓ Sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak,
- ✓ Kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmak,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisine kesin hesap kanun tasarıları hakkında uygunluk bildirimini sunmak,

görevlerini vermiştir.

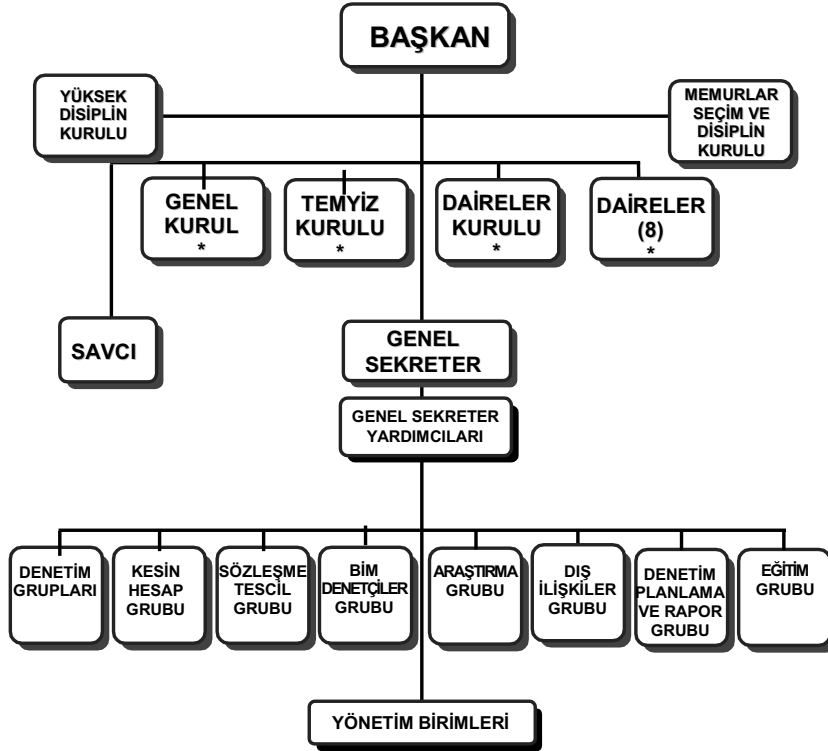
Yetkiler

Sayıştay, yasalarla kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında bakanlık, kurul ve kurumlarla, idare amirlikleriyle, sayman ve diğer sorumlularla doğrudan yazışmaya; gerekli gördüğü belge, defter ve kayıtları göndereceği mensupları vasıtasıyla görmeye veya dilediği yere getirtmeye ve sözlü bilgi almak üzere her derece ve sınıftan ilgili memurları çağırma, bakanlık, daire ve kurumlardan temsilci istemeye yetkili kılınmıştır. Ayrıca Sayıştay, denetimine giren işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi, Devlet, özel idare, belediye ve sair bütün resmi kurum ve kurullarla diğer gerçek ve tüzel kişilerden (Bankalar dahil) isteyebilir.

Bunlara ilaveten Sayıştaya, denetimine giren daire ve kurumların işlemleriyle ilgili kayıtları, eşya ve malları, işleri ve hizmetleri görevlendireceği mensupları veya bilirkişiler vasıtasıyla “*yerinde*” ve “*işlem ve olayın her safhasında*” inceleme yetkisi de verilmiştir.

5 Örgütsel Yapılanma

Örgüt Şeması

*Genel Kurul, Temyiz Kurulu, Daireler Kurulu ve Dairelere bağlı olarak çalışan Raportörler örgüt yapısına dahildir.

Birinci Başkan, Genel Sekreter ve Yardımcıları

Birinci Başkan

Birinci Başkan Sayıştay'ın en büyük amiri olup genel işleyişinden sorumludur. Genel Kurulun başkanıdır. Gerekli gördükçe Temyiz Kuruluna ve Daireler Kuruluna da başkanlık eder.

Genel Sekreter ve Yardımcıları

Üyeler arasından Birinci Başkan tarafından atanan *Genel Sekreter* yönetim işlerinde Başkanın yardımcısı olup, yayın işleri, denetim grupları ile yönetim birimlerini Başkan adına yönetir ve gözetir. Üç *Genel Sekreter Yardımcısı* görevlerini yürütmeye kendisine yardımcı olur.

Yargı ve Karar Organları

Kurullar

Genel Kurul, Birinci Başkanın başkanlığı altında tüm daire başkanlarıyla üyelerden oluşur.

Mevcut üye sayısının en az üçte ikisi ile toplanır, mevcudun salt çoğunluğu ile karar verir. Genel Kurul genel uygunluk bildirimlerine son şeklini verir, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak diğer raporları müzakere eder, 832 sayılı Kanunla kendisine verilmiş olan görevleri yapar ve Birinci Başkan tarafından incelenmesi istenilen diğer konu ve işlemleri görüşerek karara bağlar.

Temyiz Kurulu, 4 yıl için Genel Kurulca daire başkanları arasından seçilecek 4 daire başkanı ile her daireden seçilecek 2 üyeden oluşur.

Kurula en kıdemli daire başkanı başkanlık eder. Kurul üye tam sayısının en az üçte ikisi ile toplanır, mevcudun çoğunluğu ile karar verir. Temyiz Kurulu Sayıştay dairelerince verilen ilâmların son hüküm merciidir.

Daireler Kurulu, Temyiz Kuruluna seçilen daire başkanları ile üyelerin dışında kalan daire başkanları ve üyelerden oluşur.

En kıdemli daire başkanı Kurula başkanlık eder. Kurul üye tam sayısının en az üçte ikisi ile toplanır, mevcudun çoğunluğu ile karar verir. Daireler Kurulu, mali konuları kapsayan yönetmelikler hakkındaki Sayıştay mütalâasını tespit eder, 832 sayılı Kanunla kendisine verilmiş olan diğer görevleri yapar ve Birinci Başkan tarafından incelenmesi istenen konularla işlemleri görüşerek karara bağlar.

Yüksek Disiplin Kurulu, her takvim yılı için Sayıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile daire başkanları arasından seçilecek beş daire başkanından kurulur. Kurul yasada belirlenen görevleri yerine getirir.

Memurlar Seçim ve Disiplin Kurulu, iki takvim yılı için Genel Kurulca seçilecek bir daire başkanı, bir üye, bir uzman denetçi veya raportör, başdenetçi ile Genel Sekreterden kurulur. Kurul yasada belirlenen görevleri yürütür.

Daireler

Sayıştay daireleri, bir başkan ve altı üyeden oluşan hesap mahkemeleridir. Daire, bir başkan ve dört üye ile toplanır, hüküm ve kararlar oy çokluğuyla verilir. Sorumluların hesap ve işlemlerini yargılamak ve Birinci Başkan tarafından havale edilen konuları karara bağlamak dairelerin görevidir.

Savcı ve yardımcıları

Hazine temsilcisi sıfatıyla Savcılık örgüt yapısına dahildir. Sayıştay Savcı ve yardımcıları, Birinci Başkanın görüşü alındıktan sonra Maliye Bakanlığınca yapılacak teklif üzerine ortak kararname ile atanırlar. Savcı, hesapların incelemesi ve yargılanması safhalarında iddia ve düşüncesini bildirmek ve yasada sayılan diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir.

Raportörler

Raportörler bağı buldukları dairelere ve kurullara Sayıştay Kanunu ile verilen görevlerle ilgili kararları yazmak, tutanak ve ilâmları düzenlemek ve bunların gerektirdiği diğeri işleri yapmakla görevlidirler.

Denetim ve Denetim Destek Grupları

Denetim grupları saymanlık hesaplarının ve işlemlerinin incelendiği ve performans denetimlerinin yürütüldüğü ve denetçilerin görev yaptığı gruplardır. Bu grupların sayıları ve görev alanları ilgili yönetmelik ve başkanlık tasarrufu ile değişen ihtiyaçlar çerçevesinde belirlenir.

Sözleşme Tescil Grubu tescile tabi tutulmak üzere Sayıştaya gönderilen sözleşme ve bağitları incelemekle görevlidir. Bilgi İşlem Merkezi Denetçiler Grubu kadro ve ödenek dağıtım işlemlerini vize etmektedir.

Kesinhesap Grubu uygunluk bildirimleri taslaklarını hazırlamakla görevlidir.

Araştırma, planlama, dış ilişkiler ve eğitim gibi denetime ve Birinci Başkanlığa destek faaliyetleri denetim destek grupları tarafından yürütülmektedir.

Yönetim Birimleri

Sayıştayda ayrıca, Devlet Memurları Kanununa tabi personelin çalıştığı yönetim birimleri bulunmaktadır. Bu birimler evrak, özlük işleri, kütüphane, yayın işleri, arşivleme, satınalma, mali işler gibi destek hizmetlerini yürütür.

6 *Görev Kapsamındaki Faaliyetler*

Sayman Hesaplarının İncelenmesi

Saymanlar Türk kamu mali yönetim sisteminin kilit personelidir. Saymanlar hesaplarını mevzuatta belirtilen süreler içinde Sayıştaya vermek zorundadırlar. Gelir ve giderleri mevzuata uygun olarak tahakkuk ettirerek ödenebilir veya tahsil edilebilir hale getirmekle yükümlü görevliler (tahakkuk memurları) ile saymana “ödeyiniz” talimatını veren ita amirleri mali sistemimizin diğer önemli unsurlarıdır.

Sayıştay Genel Kurulunca her yıl hangi hesapların merkezde, hangilerinin yerinde inceleneceğine karar verilir.

Birinci Başkan, Genel Kurul kararı doğrultusunda, saymanlık hesaplarını yıllık programlar çerçevesinde tek tek veya ekipler halinde incelenmek üzere denetçilere dağıtır.

İncelemenin Usul ve Esasları

Denetçiler kendilerine verilen hesapları incelerken:

Gelir hesaplarında gelirlerin, alacakların ve her türlü hakkın yasalara, tüzüklere ve yönetmeliklere ve bütçedeki tertiplerine uygun olarak tahakkuk, takip ve tahsil edilip edilmediğini, bütün gelir hesap ve işlemlerinin belgelere ve kayıtlara uygun olup olmadığını;

Gider hesaplarında giderlerin yasalara, tüzüklere, yönetmeliklere ve bütçedeki tertiplerine, ödeneğine ve kadroya uygun olarak harcanıp harcanmadığını; ödemenin istihkak sahiplerinin veya vekillerinin kimliği araştırılmak suretiyle yapılıp yapılmadığını; idare hesabına giren bütün işlemlerin, para ve sair hareketlerin yasa, tüzük ve yönetmeliklerdeki hükümlere uygun bulunup bulunmadığını; bütün gider hesap ve işlemlerinin belgelere ve kayıtlarına uygun olup olmadığını;

Mal hesaplarında ise taşınır ve taşınmaz malların giriş, saklanış, kullanış ve çıkışları ile bunların bulunması gerekli olan yerlerde tamamen mevcut olup olmadığı hususlarının yürürlükteki kanun, tüzük ve yönetmelik esaslarına göre yapılıp yapılmadığını; araştırmak durumundadırlar.

Denetçiler tarafından yapılan incelemeler esas itibarıyla belge üzerinden yapılmakla birlikte, gerektiğinde kayıtlar ile fizikî ve fiili durumlar arasındaki uygunluk da araştırılır. İnceleme sırasında ihtiyaç duyulduğunda bilirkişilere de başvurulabilir.

İncelemeler sırasında sayman ve diğer ilgililer, kendilerinden denetçilerce istenen her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Denetçiler tarafından eksik, hatalı, mevzuata aykırı görülen işlemler ile açıklanması istenilen hususlar ilgililere bildirilir ve kendilerinin savunmaları veya görüşleri alınır. İnceleme tamamladıktan ve ilgililerin savunmaları ve görüşleri alındıktan sonra denetçiler vardıkları sonuçları, ilgisine göre, “yargı raporu” ve/veya “değerlendirme raporu” şeklinde Birinci Başkanlığa sunarlar.

Sorumluların Hesap ve İşlemlerinin Kesin Hükme Bağlanması

Yargı Raporları ve İlâmlar

Denetçiler tarafından yazılan yargı raporu, raporda yer alan hususlar hakkındaki yazılı düşünceleri alınmak üzere Sayıştay Savcısına havale edilir. Daha sonra ilgili dairenin bir üyesi raporu ve savcının düşüncelerini inceleyerek görüşlerini yazılı olarak bildirir. Böylece tekemmül ettirilen rapora konu işlemler daire heyetince, daha önce bildirilen savcı ve üye mütalâaları da dikkate alınmak suretiyle, tek tek ve ayrıntılı olarak görüşülür.

Denetçinin hatalı gördüğü işlemde ötürü sorumlular hakkında ya beraat (*Bu durumda daire denetçi ile aynı görüşte değildir.*), ya da tazmin (*Bu durumda ise daire de işlemi denetçi gibi mütalâa etmiştir.*) hükmü verilir. Yargılama denilen bu sürecin sonunda ilgili hesabın tamamı hakkındaki genel değerlendirmeyi de içeren ve sorumluların rapora konu işlemler bakımından sorumluluk durumlarını belirten bir belge (ilâm) düzenlenir. Hesapların yargılanarak sorumlular adına beraat veya tazmin hükümlerini kapsayan ilâmların düzenlenmesi ve hükümlerin kesinleşmesi ile Sayıştayın yargılama faaliyeti tamamlanır.

İlâmların Tebliği

Sayıştay ilâmlarının birer nüshası sorumlulara, birer nüshası sorumluların bağlı olduğu bakanlık veya daireye, bir nüshası Sayıştay Savcılığına ve iki nüshası da bir nüshası ilgili saymanlığa gönderilmek üzere, Maliye Bakanlığına tebliğ olunur.

İlâmların Kesinleşmesi

Sayıştay dairelerince verilen hükümler aleyhine Sayıştay Temyiz Kuruluna başvurulabilir. Temyiz Kurulunun kararı kesindir. İlgililer Anayasa hükmü gereğince, Temyiz Kurulu kararları hakkında 15 gün içinde karar düzeltmesi talebinde bulunabilirler.

İlâmların İnfazı ve İzleme

Mevzuata aykırı işlemleri dolayısıyla hazine zararına yol açan saymanlar ve diğer sorumlular Sayıştayın kesin hükmü uyarınca, İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre, yol açtıkları bu zararı ödemek zorundadırlar. Sayıştay ilâmlarının infazı görevi idareye ait olup, genellikle bu görev Maliye Bakanlığınca yürütülmektedir. Ayrıca bu husus Sayıştay tarafından da izlenir.

Performans Denetimi

Yeni Bir Çalışma Alanı

1996 tarihinde çıkan 4149 sayılı Kanunla 832 sayılı Sayıştay Kanunu'na eklenen Ek 10'uncu madde Sayıştaya performans denetimi yapma yetkisini ve görevini vermiştir.

Atılan Adımlar

Bu alanda gerçekleştirilen ilk somut adım İngiltere Sayıştayının (NAO) teknik yardımları ile yürütülen eğitime dönük bir pilot performans denetimi çalışmasıdır.

Performans denetimi alanında atılan ikinci somut adım ise, gelişkin sayıştayların metot ve tekniklerine ilişkin kimi rehber ve el kitaplarının mensuplarımızın eğitimi amacıyla dilimize kazandırılmasıdır.

Bir başka önemli adım da, kısa bir süre önce "Performans Denetim Grubu"nun oluşturulmuş olmasıdır.

Kayda değer bir gelişme de, EUROSAI' in (Avrupa Ülkeleri Sayıştayları Organizasyonu) Çevre Denetimi Çalışma Grubunca başlatılan "Denizde ve Limanlarda Gemilerin Yarattığı Kirlilikle Mücadele ve Korunma" konulu performans denetimine katılmamız olmuştur.

Görüş Bildirme

Bakanlıklarca ve Sayıştay denetimine tabi diğer kurumlarca hazırlanan mali konularda hazırlanan yönetmelikler hakkında önceden görüş bildirilmesi

ve Maliye Bakanlığınca mevzuatın yorumu noktasından yapılan başvuruların karara bağlanması, üniversitelerin 2547 sayılı Kanununun 56/d maddesine göre yaptıkları başvurular hakkında mütalâa verilmesi Sayıştayın yürüttüğü istişari nitelikteki faaliyetlerdir.

Ödenek ve Kadro Vizesi, Sözleşme Tescili

Sayıştay denetimine tabi olan daire ve kurumlarca harcamaya ilişkin olarak yapılan sözleşmelerle her türlü bağitlar uygulanmadan önce tescile tabi tutulmakta; genel ve katma bütçeli dairelerin kadro ve ödenek dağıtım işleri de önceden vize edilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Rapor Sunma

Sayıştayların en temel görevlerinden birisi yürüttükleri denetimlerinin sonuçlarını raporlarla adına denetim yaptıkları Parlamentolarına bildirmeleridir. Sayıştayımız için de durum böyledir.

Genel Uygunluk Bildirimleri

Genel ve katma bütçeli idareler yönünden genel uygunluk bildirimleri ve kesinhesap kanunu konularının Anayasamızda düzenlenmesi de bunlara ne denli büyük bir önem atfedildiğinin göstergesidir. Gerçekten de genel uygunluk bildirimleri, yürütmenin bir yıllık bütçe uygulamalarının aklanması anlamına gelen kesinhesap kanunlarının görüşülmesinin temel dayanağını oluşturur ve bu anlamda demokratik işleyişin ülkemiz açısından vazgeçilemez araçlarından biridir.

Genel uygunluk bildirimleri ayrıca hükümetlerin bir yıllık bütçe uygulamalarının Parlamenter amaç ve niyetlerle uyum derecesini göstermesi bakımından da önemli bir belgedir.

Genel uygunluk bildirimleri, bir yandan kesinhesap kanunlarına dayanak teşkil ederek kurumsal sorumluluğun ve aklanmanın anlamlı bir aracı olmakta, diğer yandan da müteakip yıl bütçe

tasarılarının görüşülmesi sırasında Parlamenter politika ve önceliklerin isabetli bir şekilde saptanmasına zemin oluşturmaktadır.

Sayıştayın sunduğu genel uygunluk bildirimleri ve kesinhesap kanunu tasarıları yeni yıl bütçe kanun tasarıları ile birlikte önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda daha sonra da Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmektedir.

Genel uygunluk bildirimlerinin hazırlıkları, bu amaç için oluşturulmuş bir Grupça yürütülmekte, bu bildirimlerin son şekli ise Sayıştay Genel Kurulunca kararlaştırılmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan genel uygunluk bildirimlerine son yıllarda “*Hazine İşlemleri Raporu*” ve “*Hazine Hesapları İzleme Raporu*” ile ilgili yılın “*Bütçe Uygulama Sonuçları Raporu*” eklenmektedir.

Performans Denetim Raporları

4149 sayılı Kanunla Sayıştay Kanununa getirilen Ek 10’uncu maddeye göre, yapılan performans denetimi sonuçlarına ilişkin raporlar Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşüldükten sonra Komisyonun önerileri ile birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna sunulacaktır.

Performans denetim raporlarının sağlayacağı yararlar şöyle sıralanabilir:

- ✓ Sayıştayca seçilecek alanlarda kamu kaynaklarının verimli, etkin ve tutumlu kullanılıp kullanılmadığı hakkında TBMM’ye tarafsız ve bağımsız bilgi, görüş ve tavsiyeler sunarak, yasamanın yürütme üzerindeki denetiminin eksiksiz yapılmasına yardımcı olmak,
- ✓ Sayıştay denetimine giren idarelerin performans yönetimlerini kurup geliştirmelerini teşvik etmek; iyi uygulama örneklerinin bulunup ortaya çıkarılarak tüm kamu yönetimine yaygınlaştırılmasına imkân sağlamak,
- ✓ Kamu yönetiminde performans ilişkisi hesap verme sorumluluğunun kurumsal ve

yöneticiler düzeyinde yerleşmesine ve derinlik kazanmasına katkıda bulunmak ve böylece kamu yönetiminde yenilenme ve yeniden yapılanma çalışmalarına ivme kazandırmak.

Mali Kontrol ve Sistemlere İlişkin Raporlar

Günümüzde, kamu hesaplarının doğruluğu, denkliği, tutarlılığı, güvenilirliği kadar bu hesapları üreten sistemler ile bu sistemleri oluşturan karar ve kontrol süreçlerinin güvenilirliği ve etkililiği de parlamenter ilgi alanı içerisinde mütalâa edilmektedir.

Mali yönetim sistemleri ile bunların içerdiği alt-sistem, süreç ve kontrollerin sağlıklı bir biçimde kurularak etkin bir şekilde işletilmesine; bunların hata, zaaf ve tıkanıklıklardan arındırılarak geliştirilmesine; iyi uygulama örneklerinin bulunup ortaya çıkarılarak yaygınlaştırılmasına imkân sağlamaya yönelik olarak, 832 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin IV no.lu fıkrası Sayıştayı, Türkiye Büyük Millet Meclisine "*gerektiğinde mali işlere ve hesap usulleriyle gelir tahakkuk sistemlerine dair raporlar...*" vermekle görevlendirmiştir.

Taşınır ve Taşınmaz Mallara İlişkin Raporlar

Sayıştay Kanununun 87'nci maddesinde genel ve katma bütçeli dairelerin mal hesaplarının incelenme sonuçlarına ilişkin periyodik raporların TBMM'ne sunulması öngörülmüştür.

Döner Sermaye ve Fonlara İlişkin Raporlar

832 sayılı Sayıştay Kanununun 87'nci maddesinde genel ve katma bütçeli idareler dışında kalan kurum ve kuruluşlarının yıllık hesaplarının doğruluğu, denkliği, tutarlılığı ile bu kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin kuruluş amaçlarına uygunluğu konusunda TBMM'ye yıllık raporlar sunulması öngörülmüştür. Bu raporların genel amacı ve işlevleri genel uygunluk bildirimleriyle paralellik taşımaktadır.

***Mevzuata Uygun Görülmeyen İşlemler
Hakkında Raporlar***

İnceleme ve denetlemeler sırasında hesap ve işlemlerden mevzuata uygun görülmeyenlerden Sayıştay Genel Kurulunca gerekli görülenler hakkında bu husustaki Sayıştay mütalâasıyla birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisine rapor verilmesi Sayıştayın görevleri arasındadır.

7 *Sayıştaylarla Bilgi ve Deneyim Paylaşımı*

Günümüzde sayıştayların birbirleriyle ilişkileri artmakta ve ilişkiler karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımıyla sınırlı kalmayıp ortak denetim projelerinin hayata geçirilmesi noktasına varmaktadır. Sayıştayımızın da üye olduğu uluslararası ve bölgesel organizasyonlar denetim standartlarının, denetim metotlarının ve tekniklerinin oluşturulmasında, yetkinleştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında önemli roller üstlenmektedirler.

Uluslararası Sayıştaylar Organizasyonu (*INTOSAI*)

Birleşmiş Milletlere ya da Birleşmiş Milletlerin uzmanlık kuruluşlarına üye ülkeler yüksek denetim kuruluşlarının bir teşkilâtıdır.

INTOSAI 1953 yılında Küba/Havana’da toplanan Kongrede 34 ülkenin katılımıyla kurulmuş olup, üye sayısı 170’e ulaşmıştır. INTOSAI’nin her üç yılda değişik bir ülkede gerçekleştirilen kongreleri, kamu kesimindeki güncel ve önemli denetim sorunlarının görüşüldüğü ve gerekli tavsiye kararlarının alındığı bir forum niteliğindedir.

Sayıştayımız 1965 yılından beri INTOSAI'in üyesi olup, kongrelere sürekli olarak başkan ve üst düzey yetkililerden oluşan heyetlerle iştirak etmektedir. Sayıştayımız ayrıca INTOSAI Özelleştirme Çalışma Grubu üyesi olup, 1995 ve 1997 yıllarında bu grubun toplantılarına ev sahipliği yapmıştır.

Asya Ülkeleri Sayıştayları Organizasyonu (ASOSAI)

ASOSAI 1979 yılında kurulmuş olup, INTOSAI'nin bölgesel bir teşkilâtı olarak faaliyetini sürdürmektedir.

ASOSAI'nin başlangıçta 11 olan üye sayısı bugün 30'a yükselmiştir. ASOSAI yüksek denetim alanında bölgesel eğitim tekniklerinin yanı sıra ortak araştırma projeleri de gerçekleştirmektedir.

Sayıştayımız ASOSAI'ye 1997 Temmuz ayında üye olmuş, 9-15 Ekim 2000 tarihleri arasında Tayland'da yapılan 8'inci Kongresinde temsil edilmiştir.

Avrupa Ülkeleri Sayıştayları Organizasyonu (EUROSAI)

INTOSAI'nin bölgesel bir teşkilâtı olarak etkinliklerini sürdürmektedir.

EUROSAI'nin kuruluş bildirgesi 1989 yılında Berlin'de imzalanmış, Kuruluş Konferansı 1990'da Madrid'de toplanmıştır. Başlangıçta 36 olan üye sayısı bugün 39'a yükselmiştir.

Sayıştayımız EUROSAI'nin kuruluş bildirgesini imzalayan yüksek denetim kurumları arasındadır. Sayıştayımız 1990 yılında yapılan Kongrede teşkilâtın denetçiliğine seçilmiş, İsveç/Stockholm ve Çek Cumhuriyeti/Prag'da gerçekleştirilen İkinci ve Üçüncü Kongrelerde bu unvanını sürdürmüştür. Sayıştay EUROSAI seminer ve uzman toplantılarına tebliğler hazırlayarak iştirak etmekte ve kongrelerde Birinci Başkan ve üst düzey yetkililerden oluşan heyetlerle temsil edilmektedir.

Ekonomik İşbirliği Organizasyonu Ülkeleri Sayıştayları Birliği (ECOSAI)

1994 yılında Pakistan/Bhurban'da toplanan Kongre ile kurulmuş meslekî bir bölgesel teşkilâttir.

Türkiye, Pakistan, İran, Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Tacikistan ve Özbekistan yüksek denetim kurumlarının üye olduğu ECOSAI faaliyetlerine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sayıştayını tüzük gereği gözlemci sıfatıyla katılmaktadır.

Teşkilâtın kuruluş öncesi hazırlık aşamasında aktif bir rol üstlenen Sayıştayımız kuruluş kongresinde ECOSAI'nin başkanlığına seçilmiştir. ECOSAI Yönetim Kurulunun ilk toplantısı 1995 Aralık ayında Ankara'da ve Girne'de gerçekleştirilmiştir.

ECOSAI'nin İkinci Yönetim Kurulu toplantısı 25 Mayıs 1997 tarihinde; ilk seminer ile İkinci Kongresi de 26-27 Mayıs 1997 tarihlerinde Sayıştayımızın ev sahipliğinde Ankara'da düzenlenmiştir.

8 Yayınlar

Denetim Kitabı

Mali denetim alanındaki çok sayıda ve dağınık mevzuat, “Denetim Kitabı” adı altında ve 12 cilt olarak sistematik bir biçimde derlenmiştir.

Sayıştay Dergisi

Mesleki makale, araştırma ve çeviri türünden çalışmalara yer veren Sayıştay Dergisi, 3 aylık periyodlarla yayımlanmaktadır.

Diziler

Çağdaş denetim metot ve tekniklerin uygulanmasında ihtiyaç duyulan bilgi transferinin sağlanmasına yardımcı olmak üzere İngiltere ve Kanada Sayıştaylarının hazırlamış oldukları rehber ve el kitapları tercüme edilerek “**135’inci Kuruluş Yıldönümü Yayınları**” adı altında dilimize kazandırılmıştır. Söz konusu rehberler ve kitapçıklar şunlardır:

“İyi Yönetim Uygulaması İçin Rehber”, “Kamuoyu Araştırmasının Tasarlanması ve Uygulanması”, “Malzeme Yönetiminin Denetimi”, “Etkin İletişim İçin Çözüm Önerileri”, “Özelleştirme Denetiminde

En İyi Uygulama Örneklerini Gösteren Rehber”, “Sahteciliğe Karşı Uyanık Olma”, “Etkinlik Ölçümünün Denetimi, Raporlanması ve Kullanımı (Bölüm I)”, “Mali Yönetim ve Kontrolların Denetimi”, “Verimlilik Denetimi –Kanada Sayıştay Uygulaması (Bölüm I)”, “Verimlilik Denetimi- Yapılandırılmış Bir Yaklaşım”, “Performans Denetimi Özet El Kitabı”, “İncelemenin Tasarımı”, “İnceleme Konusunun Seçimi”, “Verimlilik Denetimi-Kanada Sayıştay Uygulaması (Bölüm II)”, “Performans Ölçümü ve Performans Denetimi”, ve “İnsan Kaynağı Yönetiminin Denetimi”.

“Cumhuriyetin 75’inci Yıldönümü Dizisi”nden yayımlanan çeşitli çeviri, inceleme ve tebliğler ile ilgili rehberler ve kitapçıklar ise şunlardır:

“Kamu Harcamaları ve Denetimi Sempozyumu”, “Avrupa Birliği Sayıştay”, “Bilişim Teknolojisinin Yönetimi ve Denetimi”, “Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Yasayla Verilen Yetkilere Uygunluğun Denetimi”, “Bilişim Teknolojisi Ortamında Denetim”, “Finansal Denetim”, “A Compilation of Turkish Court of Accounts Country Papers”, “Law on the Court of Accounts”, “Performans İnceleme Konularının Seçimine İlişkin Rehber”, “Hizmet Kalitesine Yönelik Performans Denetim Rehberi”, “Performans Denetimi”, “Kıyaslama”, “Veri Toplanması, Analizi ve Sunumu”, “Performans İncelemelerinin Tasarımına İlişkin Rehber”, ve “Yatırım Projelerinin Denetimi”.

“Araştırma İnceleme Çeviri Dizisi” içinde yayımlanan kitapçıklar ise şunlardır:

“Türkçe-İngilizce-Fransızca Denetim Terimleri”, “Vergi Konularına İlişkin Makaleler” ve “İç Denetim Mesleği Uygulama Standartları ve Yönlendiren İlkeler”, “Kanada Sayıştay/Performans Denetimi El Kitabı”, “Performans ve Risk Denetim Terimleri”, “İyi Yönetim Uygulaması İçin Rehber”, “Performans Ölçüm Rehberi”, “İç Denetim, Standartları ve Mesleğin Yeni Açılımları”, “Yerel Yönetimlerin Denetimi”, “Avrupa Birliğiyle Entegrasyon Bağlamında Yüksek Denetim Kurumlarının İşleyişiyle İlgili Tavsiyeler”, “Performans Bilgisine

Yönelik İyi Uygulama Prensipleri", "Dünyada ve Türkiye'de Yüksek Denetim", "Kamu Harcamalarında Etkinlik ve Parlamenter Denetim".

“Sayıştay Kararları Dizisi” içinde yer alan kitaplar da şunlardır:

“Sayıştay Genel Kurul Kararları (1.1.1984-31.12.1998)”, Sayıştay Daireler Kurulu/Seçme Kararlar (1.1.1984-31.12.1998)”, Sayıştay Temyiz Kurulu/Seçme Kararlar (1.1.1988-31.12.1998)” ve “Sayıştay Daire Kararları/Seçme Karar Özetleri 1.1.1996-31.12.1998)”, "1999 Yılı Sayıştay Kararları (1.11999-31.12.1999).

Adres : T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
06 100 Ulus/ANKARA
Tel : (0312) 310 23 00
Faks : (0312) 310 65 45
E-mail : sayistay@sayistay.gov.tr